

POSTANOWIENIE

Dnia 4 grudnia 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosław Sadowski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Aleksander Stępkowski

SSN Paweł Wojciechowski

w sprawie ze skargi M. K.,
na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn.
V ACa 1027/23,
z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 4 grudnia 2024 r.,

- I. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie w sprawie o sygn. akt V ACa 1027/23 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- II. przyznaje M. K. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwóch tysięcy) złotych za okres od 20 czerwca 2023 r. do 4 grudnia 2024 r.;**
- III. oddala skargę w pozostałym zakresie;**
- IV. nakazuje Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zwrócić skarżącemu M. K. kwotę 200 (dwustu) złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**
- V. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie na rzecz skarżącego M. K. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem**

**Skarbowi Państwa – Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do dnia
zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu skargowym.**

Aleksander Stępkowski Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 23 września 2024 r. M. K. (dalej: „Skarżący”) złożył skargę na przewlekłość postępowania toczącego się przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie pod sygn. V ACa 1027/23. Skarżący wniósł o:

- 1) stwierdzenie, że w postępowaniu prowadzonym przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie, za sygn. akt V ACa 1027/23 naruszono jego prawo do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki i przyznanie od Skarbu Państwa Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie kwoty 12 000,00 zł tytułem stwierdzonej przewlekłości postępowania,
- 2) zwrot kwoty uiszczonej z tytułu opłaty od skargi i kosztami postępowania obciążenie Skarbu Państwa.

W uzasadnieniu Skarżący m. in. wskazał, iż w niniejszym postępowaniu do Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie w dniu 28 marca 2022 r. wpłynął pozew M. C. (d. K.). Sprawę zarejestrowano pod sygn. akt: III C 1159/23. W dniu 17 marca 2023 r. zapadł wyrok przed Sądem I instancji.

Apelacja w niniejszej sprawie została wniesiona w dniu 12 czerwca 2023 r., a do Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie wpłynęła w dniu 16 czerwca 2023 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w dniu 17 czerwca 2023 r. przekazał akta wraz ze środkiem zaskarżenia do Sądu. Apelacyjnego, a w dniu 20 czerwca 2023 r. sprawa została zarejestrowana w Sądzie Apelacyjnym i nadano jej sygnaturę. W dniu 7 lipca 2023 r. został wyznaczony skład sędziowski do rozpoznania sprawy. W listopadzie 2023 r. została przeprowadzona w Portalu Informacyjnym Sądów Apelacji Warszawskiej migracja danych, z której wynika (błędnie), że sprawa została zarejestrowana 3 listopada 2023 r.

i opublikowana w Portalu Informacyjnym 18 listopada 2023 r., podczas gdy równocześnie w Portalu Informacyjnym podana jest data 20 czerwca 2023 r. jako data pierwotnego wpływu sprawy, która to data jest właściwą datą zarejestrowania sprawy przez Sąd II instancji. Tym niemniej, od lipca 2023 r. nie zostały w sprawie podjęte żadne czynności, w tym nie wysłano nawet stronie Powodowej odpisu apelacji, a więc nie zostały wykonane żadne czynności techniczne przez Sekretariat, nie mówiąc już o czynnościach merytorycznych, mogących przyczynić się do rozpoznania sprawy. Daje to poważne podejrzenie, że sprawa niniejsza nie zostanie rozpoznana w rozsądnym czasie nawet pomimo podjęcia czynności w najbliższym czasie.

Odpowiedź na powyższą skargę, złożył Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie. W piśmie z dnia 15 października 2024 r. wniósł o jej oddalenie.

W uzasadnieniu pisma Prezes Sądu Apelacyjnego w Warszawie wyjaśnił, że w niniejszej sprawie nie można stwierdzić beczynności ani opieszałości Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Nie wystąpiły odstępstwa od czasu zwyczajowo koniecznego do wykonania czynności niezbędnych do rozpoznania sprawy Skarżącego. Postępowanie w tej sprawie nie jest prowadzone w sposób rozwlekły.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t. j. Dz.U. 2023, poz. 1725; dalej - ustawa lub ustawa o skardze na przewlekłość), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Artykuł 2 ust. 2 ustawy

o skardze na przewlekłość postępowania doprecyzowuje, że przy badaniu tego, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

Ustawa o skardze na przewlekłość nie określa wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. Judykatura Sądu Najwyższego stoi na stanowisku, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można mówić z reguły w przypadku bezczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, która trwa co najmniej 12 miesięcy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 19 października 2017 r., III SPP 42/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18, z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18, z 3 grudnia 2019 r., I NSP 160/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Sąd Najwyższy zwracał jednak uwagę, że nieuprawniona jest teza, iż przekroczenie okresu 12 miesięcy trwania postępowania oznacza automatycznie wystąpienie stanu przewlekłości, bez względu na okoliczności danej sprawy, a oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania nie ocenia się w sposób mechaniczny, lecz w każdej sprawie indywidualnie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; z 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki ETPC: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka - orzecznictwo, *Tom I - Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w pierwszej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Przyjmując powyższy pogląd za własny, Sąd Najwyższy w składzie orzekającym w niniejszej sprawie stwierdza, że całościowa ocena analizowanego postępowania pozwala na przyjęcie, że jest ono prowadzone przewlekłe.

Jak wynika z akt niniejszej sprawy apelacja w niniejszej sprawie została wniesiona w dniu 12 czerwca 2023 r., a do Sądu Okręgowego Warszawa - Praga w Warszawie wpłynęła w dniu 16 czerwca 2023 r. Sąd Okręgowy Warszawa -

Praga w dniu 17 czerwca 2023 r. przekazał akta wraz ze środkiem zaskarżenia do Sądu Apelacyjnego, a w dniu 20 czerwca 2023 r. sprawa została zarejestrowana w Sądzie Apelacyjnym i nadano jej sygnaturę, wylosowano sędziego referenta. Zarządzeniem z dnia 21 czerwca 2023 r. zawiadomiono strony o składzie orzekającym. Od lipca 2023 r. do 1 października 2024 r. nie podejmowano w sprawie żadnych czynności. Dopiero w dniu 1 października 2024 r. wydano zarządzenie, w którym wezwano pełnomocnika pozwanego do uzupełnienia braków fiskalnych apelacji w terminie tygodnia od doręczenia wezwania pod rygorem odrzucenia apelacji, zarządzenie wykonano tego samego dnia.

Odnosząc powyższe do zarzutów Skarżącego dot. przewlekłości postępowania w sprawie sygn. akt V ACa 1027/23, podkreślenia wymaga, że dla stwierdzenia czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy, uwzględniając jej charakter, stopień faktycznej i prawnej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania. Ustalenie zaistnienia przewlekłości postępowania nie jest zależne jedynie od upływu czasu i subiektywnych odczuć Skarżącego, a jest wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami przewidującymi prowadzenie określonych procedur.

Powyższe ustalenia przesądzają o zasadności skargi i skutkują przyjęciem, że w zaskarżonym postępowaniu zaszła przewlekłość procedowania. Postępowanie apelacyjne trwa już ponad 16 miesięcy (od 20 czerwca 2023 r. do chwili obecnej), zaś na marginesie należy uwypuklić, iż Sąd Apelacyjny zwlekał z wydaniem zarządzenia wzywającego apelującego do usunięcia braków fiskalnych apelacji ponad 15 miesięcy.

Niezależnie od kwestii takich, jak np. braki kadrowe Sądu Apelacyjnego w Warszawie oraz duży napływ spraw, niewyznaczenie terminu rozpoznania sprawy przez okres ponad dwóch lat narusza standard rozpoznania sprawy sądowej bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje

się, że znaczny wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06). Obciążenie pracą, liczba spraw oraz stan kadry orzeczniczej co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; postanowienie Sądu Najwyższego z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22).

Uwzględniając skargę, wobec sformułowania przez Skarżącego stosownego żądania, Sąd Najwyższy miał obowiązek przyznać od Skarbu Państwa sumę pieniężną, o której mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość. Skoro postępowanie sądowe w niniejszej sprawie rozpoczęło się w czerwcu 2023 r. i nadal trwa, Sąd Najwyższy przyznał Skarżącemu sumę pieniężną w wysokości 2.000,00 zł za okres od 20 czerwca 2023 r. do 4 grudnia 2024 r. Tym samym dalej idące żądanie skargi w tym zakresie, tj. ponad kwotę 2000,00 zł, należało oddalić jako pozbawione usprawiedliwionych podstaw (zob. art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość).

Ponadto nakazano Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie zwrócić Skarżącemu kwotę 200 złotych uiszczoną tytułem opłaty od skargi oraz przyznano od Skarbu Państwa - Sądowi Apelacyjnego w Warszawie na rzecz Skarżącego kwotę 240 złotych wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia orzeczenia z uzasadnieniem Skarbowi Państwa - Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do dnia zapłaty tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu skargowym.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

Aleksander Stępkowski Mirosław Sadowski Paweł Wojciechowski

t.n

[a.t.]